אבא שלחא. פר"ח ואמר הביאו לי שלחין בשבת[א] והלכה כר' יוסי דקי"ל מעשה רב[ב] וכן נראה דאי בחול מיירי כדפי' בקונטר' ולא מיירי דאיכא אלא דאומן נמי לא קפיד טפי הוה ליה לאתויי דר' יוסי אבוה דשרי לקמן בהדיא של אומן[ג]: **לא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד.** פרש"י שאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ואם תאמר והא אמר בזבחים בפ' דם חטאת (דף לג: ושם)[ד] מנין לרבות עור משהופשט תלמוד לומר אשר יזה עליה תכונם יכול אף עור שלא הופשט תלמוד לומר בגד מה בגד מקבל טומאה אף כל דבר המקבל טומאה משמע דעור משהופשט מקבל טומאה[ה] ויש לומר דהתם כשיחדו לישיבה והכא כשלא יחדו[ו] ואפ"ה מותר לטלטלו בשבת והא דאמר רבא ברים כל הכלים (לקמן קכג.) מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא גבי מחט שניטל חורה או עוקצה[ז] ה"פ מדלענין טומאה לאו מנא הוא אפי' ע"י יחוד דניטל חורה או עוקצה טהורה ולא מהני בה יחוד והא דתנן במסכת כלים בפרק י"ג (משנה ה) מחט שניטל חורה או עוקצה טהורה ואם התקינה למיתות טמאה אומר ר"י דהתם מיירי כשעשה בה שום שינוי ומיקון למיתות אבל ביחוד בעלמא למיתות אינה טמאה אבל היכא דהוי מנא לענין טומאה ע"י יחוד לגבי שבת הוי מנא בלא יחוד וכן משמע התם דקאמר תרגמא אביי אליבא דרבא בגלמי דזמנין דמימלינ עליהו ומשוי להו מנא להכי מותר לטלטלה אע"ג דאכתי לא אימלין עלה והיא טהורה:

ארבעים אבות מלאכות חסר אחת כנגד מי. דהרבה מלאכות יש דממיין להדדי והוה לן למתסביהו כולן כאחת כדפרין בפרק כלל גדול (לקמן עג:) היינו זורה היינו בורר היינו מרקד ומשום חילוק מועט שביניהם לא הוה מחלקינן להו מי לאו דקים להו דל"ש מלאכות הן כנגד שוס דבר לכך בעי כנגד מי:

כנגד כל מלאכה שבתורה. לכאורה נראה דליף נמי ממשכן שהרי לכך נסמכה פרשת שבת לפרשת משכן ועוד דאי לא ליף ממשכן א"כ היכי ידעינן לדידיה כי אינהו אבות מלאכות והי תולדות[ח] דאין שכרא לומר שמדעתם בירכו מלאכות החשובות ועשאום אבות[ט] ועוד דבהדיא תנן לקמן בהזורק[י] המוציא חייב שבת היתה עבודת הלוים[כ] אלא[א] לפי שיש[ב] מלאכות דומות זו לזו[ג] ואינו עושין שתיהן אבות כגון מרקד וברור לכך[ד] מלקום חכמים להבליס מנין מלאכות שבתורה הוחיל וחלוקות קלת זו מזו ואי אפשר לומר כן דלא פליג מדקאמר בסמוך תניא כמ"ד כנגד עבודות המשכן דפליגי ועוד למאן דלית ליה דרשא דמלאכת ומלאכה מנא ליה דחשיב זורה וברור בשתים ועוד לקמן משמע דמעבד דכנגד עבודות המשכן גרידא[ט] אית לן לאתסביהו בתרתי דקאמר אביי ורבא בפרק כלל גדול (לקמן עג:) כל מילתא דהוה במשכן אע"ג דאיכא דמיגלי לה חשיב לה: **הם העלו קרשים בו'.** אפילו רבנן דפליגי אדרבי יוסי ברבי יהודה[י] גבי נעץ קנה בכרשות הרבים ובראשו מרקבל ולית להו גוד אחית מודו בעגלה שהיא רשות היחיד כיון דעגלה גופה יש אורך בזקיפה עשרה ורוחב ארבעה אע"פ שתחתיה רשות הרבים ובריש כל אגות (שילוחין פט.) [ד"ה בתחילות] האלכתי יותר: **ואתם אל תבכיום.** ואפ"ה לא הויא אב כדפרישית לעיל (דף ג.) [ד"ה פשטן]: אגלא

אבא שלחא הוה [א]ואמר הביאו שלחין ונשב עליהן מיתיבי [ב]נסרין של בעה"ב מטלטלין אותן ושל אומן אין מטלטלין אותן ואם חישב לתת עליהן פת לאורחין בין כך ובין כך מטלטלין שאני נסרים דקפיד עליהו ת"ש עורות בין עבודין ובין שאין עבודין מותר לטלטלן בשבת לא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד מאי לאו לא שנא של בעל הבית ולא שנא של אומן לא של בעה"ב אבל של אומן מאי אין מטלטלין אי הכי הא דתני ולא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד לפלוג וליתני בדידה בד"א בשל בעה"ב אבל בשל אומן לא כולה בבעל הבית קמיירי כתנאי עורות של בעה"ב מטלטלין אותן ושל אומן אין מטלטלין אותן ר' יוסי אומר אחד זה ואחד זה מטלטלין אותן: הדור יתבי וקמיבעיא להו הא [ג]דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי אמר להו ר' חנינא בר חמא כנגד עבודות המשכן אמר להו ר' יונתן בר' אלעזר כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא כנגד [ד]מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת בעי רב יוסף [ה]ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא או לא א"ל אביי ולית ליה ספר תורה ולימני מי לא [ו]אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא זזו משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום אמר ליה כי קא מספקא לי משום דכתיב [ז]והמלאכה היתה דים ממנינא הוא והא כמאן דאמר[ח] לעשות צרכיו נכנס או דילמא ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא והאי והמלאכה היתה דים הכי קאמר דשלים ליה עבידתא תיקו תניא כמאן דאמר כנגד עבודות המשכן דתניא אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן הם זרעו ואתם לא תזרעו הם קצרו ואתם לא תקצרו הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה ואתם לא תכניסו מרה"ר לרה"י הם הורידו את הקרשים מעגלה לקרקע ואתם לא תוציאו מרה"י לרה"ר הם הוציאו מעגלה לעגלה ואתם לא תוציאו מרה"י לרה"י מרה"י לרשות היחיד מאי קא עביד אביי ורבא דאמרי תרוויהו ואיתימא רב אדא בר אהבה מרשות היחיד לרה"י דרך רשות הרבים: בגיזי צמר ואין מטלטלין: אמר רבא [ט]לא שנו אלא שלא טמן בהן אבל טמן בהן מטלטלין אותן איתיביה ההוא מרבנן בר יומיה לרבא טומנין בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן כיצד הוא עושה נוטל

שלחא הוה. אומן לעבד עורות: **ואמר.** בחול: **הביאו שלחין ונשב עליהן.** אלמא לא קפיד: **דקפיד עלייהו.** שמא יתקלקלו: **ולא אמרו עבודין.** לא הוחכרו לחלק בין עבודין לשאין עבודין: **אלא לענין טומאה.** דעבודין מקבלין טומאה ולא שאין עבודין: **לפלוג בדידה.** בטלטול גופיה איכא לפלוגי בשל אומן בין עבודין לשאין עבודין דעבודין קפיד עלייהו: **בד"א.** דעבודין מותר לטלטלן בשל בעה"ב אבל של אומן מאחר שעבדן קפיד עלייהו: **כולה בבעה"ב איירי.** ומהדר ליפלוגי בבעה"ב דאיירי ביה ולא אשכח לפלוגי אלא לענין טומאה ומי שבקיה לבעה"ב דאיירי ביה ונקט אומן[כ] מפסקה למילתיה טפי מדהשתא: **הדור יתבי.** הכי רבנן דלעיל: **לגבי עבודות המשכן.** אומן המצויות שם בפרק כלל גדול[ל] היו צריכין למשכן ופרשת שבת נסמכה לפרשת מלאכת המשכן ללמוד הימנה: **שבתורה.** שבתובים בכל התורה והכי קאמר קרא (שמות כ) לא תעשה כל מלאכה כמנין כל מלאכה שבתורה: **לא זזו משם.** [מ]לא ידענא היכא איתמר. ומיהו [אפשר][נ] לענין וי"ו דגחון אתמר מדפרכינן לה נמי בקדושין[ס] גבי וי"ו דגחון ומתרלינן אינהו הוו בקיאי בחסרות ויתרות ש"מ לענין אותיות אימתר והכא ליכא לשנויי הכי: **משום דכיב והמלאכה היתה דים.** ואי מינין לתרוייהו הוו ארבעים ומדתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אי איכא חד דלא ממנינא ובהני תרי דאיכא למימר דלא מלאכה נינהו ולא ידענא הי מיניייהו נפיק והכי קא מיבעיא ליה והמלאכה היתה דים ממנינא היא ומלאכה ממש קאמר והכי קאמר המלאכה שהיו עושין היו עושין די לא פחות מן הלורך ולא יותר מן הלורך כגון רידודי טסין לציפוי הקרסים לדי היו מרדדין אותם וכן בטווי של ריעומ[ע] והאי דעשתא מלאכתו הוא דמפיק ומסייע למאן דאמר במסכת סוטה (ו:) לעשות צרכיו נכנס לשכב עמה אלא שנתאתה לו דמות דיוקנו של אביו ואמר לו עתידין אחיך ליכתב על אבני אפוד לזוגך שימתה שמך מביייסה כו' או דילמא האי לעשות מלאכתו מלאכה ממש הוא ומסייע לה לאידך: **ואפי' והמלאכה היתה דים.** לאו מלאכה היא אלא כדמשמע קרא בהבאת נדבה וכמאן דאמר שלימת ליה עבידתא מלאכת ההבאה שלא היו צריכין עוד וכל מידי דרמי עליה דאיגש קרי ליה עבידתא כדאמרינן במסכת סוטה (דף לג.) בטילת עבידתא דאמר סגאה לאייתויא להיכלא ואינו אלא נצא מלאמה להחרייב: הם זרעו וקצרו סמנין לצבוע תכלת ועורות אילים וטחנו ולשו נמי סמנין לצבוע. ואופה דקתני במתני' באבות מלאכות הוא בישול סמנין אלא דנקט סידורא דפת והכי מפרש בפרק כלל גדול (לקמן דף עד:): **קרקע.** רשות הרבים: **עגלה.** רשות היחיד שבגבוהה י' ורחבה ד': **דרך רשות הרבים.** דאויר שבין העגלות רשות הרבים: **אבל טמן בהן מטלטלין אותן.** קס"ד השתא דמילי מילי קתני מתניתין ולאו אהנך בפרק קמי: **הכוא מרבנן בר יומיה.** אותו היום בא לבית מדרשו תחלה[פ]: נוטל

מסורת הש"ס

ב) כ"ק ב. לקמן עג. וש"נ, ג) [ועי' תוי"ט שבת פ"ז מ"ב סד"ה אבות ועי' תוספות דמס"ן בשבת ל. ע"ש, ד) קידושין ל. ע"ש, ד) סוטה לו:, ה) ס"ל מספקא, ו) [לקמן עג.], ז) כס"ל ליתא אפשה, ח) [דף ל.], ט) [ועי' רש"י בעי"ת], י) [פי' אחר רב אחיי הוה רהוה קרי לי' בר בי רב בר דחד יומא בשבת ה: עירוכין], כ) [דף לז.], ל) [לעיל ה. לקמן קלא.],

תורה אור השלם

1 וַיְהִי בַּהֲיוֹם הַזֶּה וְיָבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת: בראשית לט יא

2 וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַיָּם לְכָל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר: שמות לו ז

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לא זזו לא הרגנא בו'. עיין בכרכות דף כט ע"ב רש"י ד"ה מאן שמעת ליה וש"נ:

מוסף רש"י

לא זזו משם. לא אתפרס היכא (קדושין ל.).

רבינו חננאל

אבא שלחא, פירוש פושט עורות היה. וקבלנו מרבותינו דהילכתא כר' יוסי דקי"ל מעשה רב. ואמר ר' ישמעאל בר' יוסי אבא שלחא הוה ואמר הביאו שלחין ונשב עליהן. נמצא כי עשה מעשה כשמועתא דתניא עורות של בעל הבית מטלטלין אותן, של אומן אין מטלטלין אותן, ר' יוסי אומר זה וזה מטלטלין. הילכך עורות של אומן הואיל וראוין לישב עליהן ואין נפסדין אינו מקפיד עליהן ומותר לטלטלן, אבל נסרין של אומן הואיל ואם ישב עליהן נפגמין הלכך קפיד עליהן ואסור לטלטלן. **אמר** ר' חנינה הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד עבודות המשכן, ותניא כוותיה אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן, כיצד הן זרעו וקצרו והעלו קרשים מקרקע לעגלה אתם לא תזרעו ולא תקצרו כו'. הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כו', וא"ר יונתן בן אלעזר כנגד מלאכת המלאכה שבתורה?) והן ס"א, כשתרציא ג' מלאכות הכתובין בריכולו השמים, וד' שכתוב בהן ונעשית ועשה ותעשה, ולדגל המלאכה, וי"ג שכתוב כל מלאכת עבודה הרי כ"א, נשארו מ' ובכללם ששת ימים תאכל מצות וכו' לא תעשה מלאכה. ולמה זכה, כי בפירוש אמרו בתלמוד א"י שבא זה הכתוב להשלים ל"ט מלאכות בתורה. ויש מי שמוציא מכלל אלו מ', ריבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו, ונשארו ל"ט. ויש מי שמוציא והמלאכה היתה דים, ולדברי הכל נשארים ל"ט מלאכות. **פיס' בגיזי** צמר ואין מטלטלין אותן.

ו) ע' רא"ן סימן ש"ג שמגאלר הטיב דברי הר"מ ממ"ש כאן ובכמ"ן ובכרש"ל ע"ש.

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פכ"ו מהלכות שבת הלכה יב סמג לאוין סה טוש"ע מ"ח סימן שם סעיף כה:

יז ב סה סעיף כו:

יח ג מיי' פכ"ו מהלכות שבת שם סמג שם טור שו"ע מ"ח סימן רנו סעיף ה:

מוסף תוספות

א. ור' יוסי לטעמיה דאמר לקמן 'א' זה וא' זה מטלטלין אותן'. רמב"ן. ב. דאי לאו דקים לי', לא הוה עביד מעשה. רמב"ן. ג. דברייתא דלקמן 'ר' יוסי אומר אחד זה ואחד זה מטלטלין אותן', יותר מדורשת להביא ראיה מזה. רמב"ן. [אלא] שאמר כן בשבת, ומשום דמעשה רב הביאוה לזה, ולא הביאו מתניתא דלקמן. ריטב"ש. ד. גבי דם חטאת שניתז על העור. ריטב"ש. ה. ואפי' שאינו עבוד. ריטב"ש. ו. דאחר עיבוד. אפי' מחשבה לא בעי אבל קודם עבוד בעי מחשבה. תוס' זמחס נג: ד"ה מנין. ז. [וקשה] כיון דשאינם עבודין אינם מקבלים טומאה, היאך ניטלין בשבת, נימא מדלגבי טומאה לאו מנא הוא, לענין שבת נמי לאו מנא הוא, [וי"ל]. ריטב"ש. ח. דבשלמא לת"ק כל מלאכה דהויא במשכן הויא אב, ואידך תולדה, כדאיתא לקמן בפ' הזורק (צו:). ריטב"ש. ט. עד שהשלימום לל"ט, והשאר עשאום תולדות. תוס' הש"ש. י. אלמא ממשכן ילפינן. מי' מרי"ן. ולא אתו (כולהו) דלא כר"ש בר יוסי. ריטב"ש. יא. ודאי כולהו מודו דממשכן ילפינן, אלא. תוס' הש"ש. למר גמר כולה מילתא [מנינא ומלאכות. שיטה לר"ן] ממשכן, ולמר וכו' (ש)מצאו להן סמך במנין מלאכות שבתורה, וכיון שידעו מנינן, למדו חשיבותן ממשכן. רמב"ן. ולא הוצרך ללמוד ממלאכה ומלאכת הכתובים בתורה אלא. ריטב"ש. יב. בל"ט מלאכות שמנו חכמים. ריטב"ש. יג. שהיה נראה למנותם אחת. ריטב"ש. יד. הוצרכנו לומר שכנגד ל"ט מלאכות הכתובות בתורה הם, ואינם ל"ט אם לא תמנה לאלו בשלש. ריטב"ש. טו. (ד)בלאו דרשא דמלאכה ומלאכות. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

ולא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד. עיקר דילית מישתכח במסכת חולין בפ' העור והרוטב (דף קכב) וכולן שעיבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין. ובתוספתא וכולן שעיבדן ושהילך בהן כדי עבודה טהורין משום עור. **אותיביה ההוא מרבנן בר יומיה לרבא.** זה התלמיד אמרו עליו באותו היום נכנס לבית המדרש על כן קרו ליה בר יומיה. וכיוצא בו אמרנו בשחיטת קדשים (זבחים פ"ה דף נז) **הוה** שם תלמיד אחד שבא לשמש לבית המדרש ור' יוסי הגלילי שמו. וכבר היה רב אידי אבוה דר' יעקב בר אידי הוו קרי ליה בר בי רב דחד יומא, כמו שאמרו (חגיגה דף ה) רב אידי אבוה דר' יעקב בר אידי הוה רגיל דהוה אתי תלתא ירחין באורחא, הוה קאי חד יומא בבי רב והדר אזיל תלתא ירחין באורחא הוה קאי חד יומא באשפיזיה והדר אתי, הוה קא קרו ליה בר בי רב דחד יומא. חלש דעתיה קרי אנפשיה (איוב יב) שחוק לרעהו אהיה, אמר ליה ר' יוחנן במטותא מינך לא תעניש רבנן, נפק ר' יוחנן ודרש (ישעיה נח) ואותי יום יום ידרושון וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו, אלא לומר לך כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה לשמה מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק כל השנה כולה. **סליק פרק במה טומנין**

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נוטל את הכיסוי. אלמא בהנך דטמן נמי קאסר לטלטולי אגא על ידי כיסוי: יחדן להטמנה. לעולם: **רבינא אומר.** לעולם כדקאמר רבא אם טמן בהן מותר לטלטל דכמאן דיחדן להכי דמו ורבא לאו אמתניתין קאי דמתניתין בגיזין של הפתק דודאי עתיד להחזירן משם ולא יחדן לכך: **הפתק.** מערכה גדולה שעורכין ומושיבין להקלותן לסחורה שקורין ע"ש בין של בגדים בין של צמר בין של חוגבים ובשר מלוח: **חריות.** ענפים קשים כעין. משהוקשו שדרלות של גולבין וגפלו עלין שלהן קרי להן חריות: **שגדרן.** כל (לקיטת) [קלימת] תמריס קרי גדירה: **צריך לקשר.** לקשרם יחד מבעוד יום להוכיח שלישיבה עומדים ואם לא קשרם יחד אסור לטלטלן למחר דלא הוי יחוד במחשבה: **ורב אסי אמר ישב.** עליהן מבעוד יום: **ואע"פ שלא חישב.** עליהן לישב למחר גלי דעתיה דלישיבה קיימי: **פקורין.** פשמן סרוק שנותנין על המכה: **בליפה.** למר מנופץ הימנו על המכה: **כזמן שלבען בשמן.** גלי דעתיה דלמכה קיימי להימנו עליה בשבת דלאו לרפואה ניהו אלא שלא ישרטו מלבושיו את מכתו והוה ליה כמלבוש דעלמא. אבל לא לבען בשמן דלאו מלבוש ניהו הוה ליה משאור ואין יוצאין בו לר"ה: **ואם יצא בהן בו'.** היינו כרב אסי דאמר ישב אע"פ שלא קשר ולא חישב: **אף אנן נמי תנינא.** כרב אסי: **קש.** סתמיה לטיגא קאי לגבנים או להסקה ומוקצה הוא ואם היה נתון על המטה ולא לשכב עליו ואם בשבת לשכב עליו והולרך לנענעו ולשוטחו לשכיבה שלא יהא לבור וקשה: **לא ינענעו בידו.** שאסור לטלטלו: **אבל מנענעו בגופו.** כלאחר יד: **או שהיה עליו כר או סדין.** ששכב עליו מבעוד יום ואע"פ שלא יחדו לכך ולא חישב עליו דהיינו כרב אסי: **ומאן תנא.** דלעיל דאמר לריך לקשור ופליג אדרבן שמעון: **ולא ידענא.** זעירי קאמר לה: **דעדידי.** ולא יכלו לקשור מבעוד יום והתם הוא דשרי בלא קישור אבל בעלמא לא: **מכנים מנא קופפו עפר.** לכסות בו לואה ורוק ומערה העפר בביתו לארך ונוטלו תמיד לכל לרכיו: **והוא שייחד לו קרן זוית.** דהוי כמוכן ועומד לכך אבל נתנו באמצע ביתו למדרס רגליס הרי הוא בטל לגבי קרקעית הבית ומוקלה ואסור: **לרבן שמעון.** דשרי במחשבה בעלמא שאין מעשה מוכיח שעומד לעשות לרכיו: **דבר מעביד מעשה.** שבן מעשה הוא שיכול לעשות בו מעשה הוכחה: **לימא רבנאי.** הא דרב יהודה במידי דלאו בר מעשה: **חפין.** משפשפין את הכליס בשבת לנאמן: **חוץ מכלי כסף בגרפקון.** כמין עפר שגדל בחבית של יין וקורין לו אנו"ס והוא עיקר תקון כלי כסף וגורר אותו שהכסף רך והוא ממחק שהוא אב מלאכה: **אבל נחר וחול מותר.** דלא גריר ליה לכסף: **מאי נאו.** הא דתניא אסור לאו משום דגריר ליה אלא משום מוקלה קאסר ליה ותנא דשרי כגון שהכניס מנא קופתו לכך ועירה על גבי קרקע ומאן דאסר קסבר בעינן מעשה וזה לא יכול: **לא דכולי עלמא.** במידי דלאו בר מעשה לא בעינן מעשה דאית להו הא דרב יהודה וטעמא מאן דאסר דזימנין דגריר ואף על גב דלא מיכוין לגרור אסור כרבי שאין מתכוין אסור ומאן דשרי כר"ש. ומיהו גרתקון אסור דודאי גריר ומודה ר"ש בספיק רישיה ולא ימות [לקמן עה.]: **לא יחוף בהן.** בנחר וחול שערו בשבת מפני שמשירו:

גזיר

אלא אי איתמר כו'. אין גירסא זו נכונה דלכאורה משמע שלרבא עלמו היה מקשה וטופי הוי ניחא אי הוה גרס אגא אמר רבא אבל לפי זה הוה לריך לומר דרבינא לפלוגי אתא: **רבינא אומר בשל הפתק שנו.** ומילתא דרבא דדקאמר מעיקרא ובשאינה של הפתק ותימה דרבא קאמר לא שנו משמע דאמתניתין קאי והא מתניתין מיירי בשל הפתק[א] וי"ל דרישא מיירי בכל גיזי למר בין של הפתק בין שאינם של הפתק דאין מטלטלים אותן ולקמיר רבא לא שנו בהנהו שאינה של הפתק אגא שלא טמן בהן אבל טמן בהן מטלטלים אותן והא דקתני סיפא כילד הוא עושה כו' בשל הפתק קאמר ואע"פ שטמן בהן אין מטלטלין כיון שלא הזמינן[ב]:

ורב אסי אמר ישב אע"פ שלא קשר ושלא חישב. רבינו שמשון הזקן פסק כרב אסי מדקאמר בסמוך רב אסי שהוא בתראה מתני' נמי דיקא[ג] ור"ת פוסק כרב מכח קושיא כמו שמפורש בפרק כל הכליס (לקמן דף קט. בד"ה ר"י אומר ושם):

בפקורין ובציפא. פר"ח כיפה שיש בה שער ונותנין אותה בראש הקדח ונראה שהוא שער ראשו: **אבל לא צבען בשמן אין יוצאין בהן.** לאו דוקא אין יוצאין דאפילו לטלטלם אסור לפי שאינם מוכנים אגא נקט אין יוצאין אגב ריש וכסמוך נמי דקאמר אבל יצא בהן שעה אחת מבעוד יום לאו דוקא יצא דהוא הדין ישב בהן בבימו[ד]:

ואם יצא בהן שעה אחת כו'. אע"פ שלא לבע ולא חישב היינו כרב אסי דאמר ישב אע"פ שלא חישב ולא קישר קשה לר"י ריש דקתני יוצאין בהן בזמן שלבען מאי אריא לבען אפילו חישב נמי דהא כיון דמתיר יצא אע"פ שלא לבע ולא חישב כל שכן חישב[ה] ולא לבע דלכאורה ישיבה גריעא ממחשבה וכן נמי יציאה ותירץ דהאי דקאמר לבען לא לגאת בהן בשבת אגא כדי לגאת בהן מבעוד יום ואחר כך נמלך[ו] ואפ"ה יכול לגאת בהן בשבת:

ולא ידענא אי בית האבל הוה. פי' אי משום בית האבל המיר אי משום בית המשתה[ז]: רבי

יהודה [ח]מכנים אדם מלא קופתו עפר ועושה בה כל צרכו דרש מר זוטרא משמיה דמר זוטרא רבה [ט]והוא שיחד לו קרן זוית אמרו רבנן קמיה דרב פפא כמאן כרבן שמעון בן גמליאל דאי כרבנן האמרי בעינן מעשה אמר להו רב פפא אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן דבעינן מעשה אלא מידי דבר עבידא ביה מעשה אבל מידי דלא בר מיעבדא ביה מעשה לא נימא כתנאי בכל [י]חפין את הכלים חוץ מכלי כסף בגרתקון [יא]הא נתר וחול מותר והתניא [יב]נתר וחול אסור מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר בעינן מעשה ומר סבר לא בעינן מעשה לא דכולי עלמא לא בעינן מעשה ולא קשיא [יג](הא רבי יהודה הא ר' שמעון) הא [יד]רבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור הא ר' שמעון דאמר [טו]דבר שאין מתכוין מותר במאי אוקימתא להא דשרי כר"ש אימא סיפא אבל לא יחוף בהם שערו ואי ר"ש משרא קשרי דתנן

גזיר

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ד], ב) לקמן קסה: קכו:, ג) [עי' תוס' לקמן קסה: ד"ה ואזדן], ד) [תוספתא פ"ו], ה) רש"ל מ"ז עי"ש, ו) לקמן קמא, ז) ביצה ח., ח) ר"ח אבל, ט) [תוספתא' ביצה פ"ד], י) ת"מ מ"ז, כ) [לעיל מא:], ל) [שם וש"נ], מ) [רש"ל], נ) שלא צבען ולא כרכן בשמיתה וחייבו כרת אמי כל"ל.

לעזי רש"י

ט"ש. ערמה.
אלו"ם. ָּ֫ערוּך (אלום).

מוסף רש"י

שגדרן לעצים. שתקנן להיסק (לקמן קכה:). צריך לקשר. מערב שבת (שם). הקש שעל גבי המטה. ומתמא לסתקה ומוקלה הוא וכא לשכב עליו ומנענעו כדי שיהא לף ורך לשכב, לא ינענעו בידיו. דמוקלה הוא, אבל מנענעו בגופו. ככתפיו וטלטול מן הלד הוא דלא אסיר טלטול (לקמן קמא.). או שהיה עליו כר או סדין. דגלי דעתיה דאקלקים לאכיסה מעתה תוכת כלי עליו (שם). מכנים אדם מלא קופתו עפר. בסתם וטתנו במקום אחד, ועושה בה כל צרכיו. ולא אמריגן בעלה לה לגבי קרקע הבית אידי דזוטרא (ביצה ח.). והוא שיחד לו קרן זוית. ולא שעתה, דמוכתא מילתא דלגרמיו קא בעי לה, וכעפר תיתות אסאר אפילו מתוסר לא תפיה ולא אתיה אגא הכנה (שם).

מוסף תוספות

א. ואפי' טמן בהן אין מטלטלין אותן. מי' הכ"ן. ב. להטמנה. תוס' הרא"ש. מיהו ייחדן להטמנה אפי' בשל הפתק מטלטלין אותן. מי' הכ"ן. ג. [אע"ב] דישיבה שלא בהזמנה גרידתא. מהזמנה גרידתא. ריטב"ש. וכ"ש אם חשב עליהן כשמואל ואע"פ שלא ישב. רשב"א. ד. שלא מצאנו הזמנה מועלת כ"א לגבי מוקצה לשורי' מוכן, וה"נ הני פקורין וציפא הן מוקצין דסתמייהו לטוייה קיימי, ומש"ה בעי הזמנה ובלא הזמנה אסירי. תוס' ריש"ל. ה. ולא יצא. תוס' הרא"ש. ו. ולא יצא בהם. תוס' הרא"ש. ז. אבל בעלמא לא. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פכ"ה מהל' שבת הל"ש קמג לאין סה טוש"ע או"ח סימן רנט סעיף ח:
ב ב ג מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה כא עור שו"ע או"ח סימן שח סעיף כ:
כא ד מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה מז עור שו"ע שם סעיף כד [וסי' שא סעיף ג]:
כב ה ו מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה כב סמג שם טוש"ע או"ח סי' סי' שם סעיף לח וסימן תלח סעיף ח:
כג ז מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה ז סמג שם טוש"ע או"ח סימן שכג סעיף ט:

רבינו חננאל

וקי"ל כרבא דאמר שלא שנו אלא שלא יחדן להטמנה, [אבל יחדן להטמנה] מטלטלין אותן, דהא ר' נמי תני כווותיה. **ורבינא** דהוא בתראה אוקמה למשנתנו בשל הפתק[ו]. פי' הפתק, לשון יוני הוא, כגון אוצר המוטל לסחורה כדתנן בע"ז (לקמ:) החגבים הבאים מן הסלילה אסורין ומן ההפתק מותרין, ותניא (שם מ:) חגבין מן ההפתק ומן הארוצר ומן הספינה מותרין, כדתנינן גיזי צמר של הפתק אין מטלטלין אותן אם התקינן בעל הבית להשתמש בהן מותר. חריות של דקל שגדרן לעצים ונמלך עליהן לישיבה. אוקימנא ר' חגינא בן עקיבא אומר צריך לקשר, ר' שמעון בן גמליאל אומר אין צריך לקשר. אמר רבה בר בר חנא הילכתא כרשב"ג, ואע"ג דאמר רב יקשור הא אמר שמואל יחשוב כרבה בר בר חנה. ודר' אסי נמי דאמר כי האי תנא, דתני יוצאין בפיקרין ובציפא כו', פי' פיאה נכרית והוא שיער שנעשה (בכפח) [לכיפה] והקרח נותנן בראשו ונראה כי אותו שיער [שבכיפה] שיער ראשו הוא, ואם יצא בהן שעה אחת מבעוד יום דיו. הא דאמר רב אסי עדיפא מדשמואל, ונמצא רב לגבייהו יחיד ויחיד ורבים הלכה כרבים. הא דאמר רב יהודה מכנים אדם מלא קופתו עפר, כבר פרשתיה במסכת י"ש. דלא (אכרע בהא מילתא) [בר מיעבדא ביה מעשה]. נימא כתנאי בכל חפין את הכלים כו', מלשון אשה חופפת וסורקת כו'.

ו) עיין ערוך ערך אפתק.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כד א מיי' פ"ה מהלכות מירות הלכה יד סמג לאוין נד:

כה ב ג מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יג סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שכ סעיף ט:

כו ד טוש"ע או"ח סימן קעז סעיף ז:

כז ה ו מיי' פ"ד ופכ"ו מהלכות שבת [דין זה ליתא בהרמב"ם ועיין בכ"מ] סמג שם טוש"ע או"ח סימן רעג סעיף ג:

כח ז מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה טו טור שו"ע או"ח סימן שלו סעיף ו:

כט ח שו"ע או"ח סי' שי"ד ס"ב:

תורה אור השלם

1 כֹּל פֹּעֵל יָיָ לַמַּעֲנֵהוּ וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה:
משלי טז ד

גליון הש"ס

גמ' האי סליקוסתא. עי' לעיל דף מג ע"ב תוס' ד"ה דמי"ע טעמוא:

לעזי רש"י

ויאו"ל [ויאולי"א]. סיגלית (פרח).
בליצי"א [בליציי"ן]. לפצוע.

רבינו חננאל

ברחיצת ידים דקא אמרינן אבל רוחץ פניו ידיו ורגליו הא תנא דסבר משום השרת נימין מדולדלות, אליבא דר' יהודא מוקים לה בקטן וסריס ואשה דלית להו שיער, אבל הלכה כר' שמעון דאפילו גברי בעלי שיער שרו. דכן עפר לבינתה שרי למימשא ביה ידיה. ויש מי שמפרש לבינתה מלשון [ש"ה ג] מור ולבונה. וכן כופפא דיסמין, וכן בראדא דהיא תילתא אחלא, תילתא סיגלי, תילתא אסא, הני כולהו לענין רחיצת ידים בהן. וקיי"ל דבכולהי הני שרי. אבל רובא אחלא, רב נחמיה לא הוה שרי וכ"ש כולה. (אוכלין וכ"ש בשבת) לפצוע זיתים וכיוצא בהן לרחוץ בהן ידיו בחול אסור משום הפסד אוכלין, וכ"ש בשבת שאסור. וזה שאמר שמואל עושה אדם כל צורכיו בפת, לית הלכתא כוותיה. והאוסר ידיו לרחוץ [ב]בראדא סבר ליה כי האי תנא דתניא מגרר אדם גלדי צואה וגלדי מכה שעל בשרו בשביל צערו, ואם ליפפות עצמו אסור. והמתיר סבר לה כר' שמעון בן גמליאל דאמר רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בשביל כבוד קונו משום שנאמר כל פעל ה' למענהו. מתני' ר' אלעזר בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל כו'. אסיקנא הגומא שאסור להחזיר. סליקוסתא שהיא אגודה של חבצלת וכיוצא בה, אמר רב הונא נעצה בחול או בטיט וחלצה והרויח בטיט מע"ש כדי שתהא נכנסת ויוצא בגומא מותרת לטלה בשבת. וכן אמר שמואל בסכינא דנעיצא ביני אורבי, כמו שאמר בסליקוסתא. ומותבינן עליה הטומן לפת וצנונות תחת הגפן אם היו מקצתן מגולין אין חושש

מוסף תוספות

א. מכלל דר' שמעון שרי, והיינו דמקשינן מינה הכא להא דתניא 'אבל לא יחוף בהן שערו'. ממנ"ן. ב. [ו]דבר הלמד מענינו הוא שלא נאסר בשביל סחיטה. ממנ"ן. ג. הא בחול מי אסרו. ממנ"ן. ד. ובכך נוחים יותר לאכול כשיצא מהן המרירות. תוס' רא"ש. ה. הזוהמא. תוס' רא"ש. ו. אבל משום סחיטה ליכא כיון שאינו צריך למימיהן והולך לאיבודו. ריטב"א. ז. ונזדעזע זריעה גמורה לשם זריעה נמי. ממנ"ן. ח. הואיל והיו מתוקנים מקודם. תוס' עירובין עז. ד"ה הטומן. ט. [ד]מה בכך אי מקצת עליו מגולין. תוס' רא"ש. י. שכן דרך כל זריעתן. ממנ"ן. ואמאי אינו חרושש משום כלאים שביעית ומעשר. תוס' רא"ש. יא. וגם לא נתכוון אלא להטמנה בעלמא. תוס' רא"ש.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בגורדיים דקני (קנים הדקלים) תפ"מ וכ"כ ס"פ קנים הדרקרים:

מוסף רש"י

חופף. מתליה שערו (לקמן פא:) לו: מתמכך, פרי"ר בלע"ז (בכרות ו.) כמו (דברים לג) חופף עליו כל היום, לשון מגדל (נדיר סב.). ומפספס. קרפי"ר (לקמן פא.) שמפריד שערותיו זו מזו (נדיר שם). אבל לא סורק. המגרק, דולפי"ר משיר שער ומודיב ר"ש בפפיק רישיה ולא ימות, אבל חופף ומפספס פעמים שאינו משיר וכשמשיר דבר שאין מתכוון מותר (לקמן פא:). עושה אדם כל צורכו בפת. משמשם בו ואין כאן משום בונין, דממהו בתבשיל (לקמן קמב.) ולא מיישינן לבונין לאוכלין (ביצה כא:). דצה. לשון תיקוש (יבמות קפ:). הטומן לפת. להצניע (עירובין עז.). אינו חרושש. לפי שאינה מעשרת (לקמן קיג.).

כ) **רבי** שמעון אומר נזיר חופף ומפספס בו'. ומיירי בנתר וחול תתנן בתר הכי בפ' ג' מינין (מיר דף מב.) ר' ישמעאל אומר נזיר לא יחוף ראשו באדמה לפי שמשיר את השערות סורק. התם מפרש טעמא משום דלהשרת ניימין המדולדלות מתכוין:

במאי אוקימתא כר' יהודה אימא סיפא בו'. בשלמא לר' כר"ש אתיא שפיר דאיכא למימר דשערות פניו ידיו ורגליו אינם נושרות מהר ולא הוי פסיק רישיה ושרי אבל בראשו אסור דהוי פסיק רישיה אבל השתא דאוקימתא כר' יהודה אע"ג דלא הוה פסיק רישיה הוה לן למיסר: **מהו לפצוע זיתים בשבת.** פירש בקונטר' להכותם על הסלע למתק מרירותן ומיבעיא ליה לר' אסיר בשבת משום שויי אוכלא ותיקוני אוכלא ופריך ובחול מי התירו דאיכא הפסד אוכלין שנפסד המשקה הוה מהן:

וקשה לפ"ז דבפ' תכיס גבי דיני סחיטה ה"ל למימר[ב] ועוד[ג] מה הפסד אוכלין יש כיון שעושה לתקנה[ד] ומפרש ר"י מהו לפצוע לחוף פניו ידיו ורגליו כי הכוח לעשל ולרך מי זיתים להעביר[ה] ולגבן כדאמר במסכת ע"ז מולגן בכוחתין או מולגן במי זיתים[ו] ופריך ובחול מי התירו דאיכא הפסד דמשתין לאכילה: (ת"י)

בשביל צערו. ואם אין לו צער אחר אלא שמתגייס ליכן בין בני אדם שרי דאין לך צער גדול מזה:

הכל מודים שאם נתקלקלה הגומא שאסורה להחזיר. ואפי' לר"א בן תדאי דאמר בפרק כל הכלים (לקמן קכג.) תוחב בכוח או בכרכר והן נגערות מאליהן דטלטול מן הצד לא שמיה טלטול וכן קי"ל הכא עדיף טפי מטלטול מן הצד שצריך לטלטל אילך ואילך כשרוצין להטמין: **אי לא נתקלקלה הגומא פשיטא.** טפי ליה למפרך מ"ט דמתן דאסר:

גורדיתא דקני. מין אילן כפירוש הקונטרס כדמשמע בעושין פסין (עירובין יט:) ומיירי למטה מג' דליכא איסור משמש במחובר כדאמר בפרק כל הכלים (לקמן קכה:) ובפרק אחרא דעירובין (דף ק.): **הטומן לפת וצנונות בו'.** ע"כ בשלא השרישו לא היו עוקרין בשבת ואם תאמר בשלמא כלאים ושביעית איצטריך לאשמעינן דלא גזרינן כשמתכוין להטמין אטו דילמא אתי לנוטעה אבל מעשר אמאי נקטיה דאפי' השרישו לא שייך מעשר כיון דליכא תוספת ואי נקטיה דשרי לעשר מן התלוש ממקום אחר עליו או לעשותו מעשר על התלוש ולא חיישי' דילמא אתי לעשר מן התלוש על המחובר או להפך א"כ הוה ליה למינקט תרומה דבכל דוכתא רגיל להזכיר תרומה על זה כדאמר (תרומות פ"א מ"ב) אין תורמין מן התלוש על המחובר [מ] פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברין ואומר ר"י דרגילות הוא שמתוספין מממת לימוחיות הקרקע כמו שאנו רואין שומין ובצלים שמתוספין אפי' כשמונחין בחלון ועל אותו תוספת קאמר דלא בעי לעשורי[ח] ודוקא נקט הטומן אבל במתכוין לנטיעה מושם משום כולן:

מקצת עליו מגולים. משום דבעי למתני ויטילון בשבת נקט מקצת עליו מגולים כדפירש בקונטרס ובערוך[ט] משמע דמשום כולהו נקט דפירש בשם רב אחי גאון דגרס אם היו מקצתם מגולים[יא] שאם האמהות טמונים בקרקע והעלים מגולים הרי זו זריעה מעולה[יב] אלא דוקא מקצתן מגולים אינו מושם משום כלאים ושביעית דלאו זריעה היא ומה שהקשה והלא זריעה מעולה היא לאו פירכא היא דבלא השרישו אינו כדפרישית[יא] ולפירושו קשה דבפרק חלון (עירובין דף עז. ושם) קאמר רב יחיאל כפה ספל ממעט ופריך והא ניטלת בשבת הוא

א) נזיר חופף. מפספס אבל לא סורק אלא הא והא ר' יהודה היא ותרי תנאי אליבא דר' יהודה האי תנא אליבא דר' יהודה סבר גריר והאי תנא אליבא דר' יהודה סבר לא גריר במאי אוקימתא כר' יהודה אימא סיפא אבל פניו ידיו ורגליו מותר הא מעבר שיער איבעית אימא בקטן ואיבעית אימא באשה ואיבעית אימא בסרים אמר רב יהודה

ב) עפר לבינתא שרי אמר רב יוסף. ג) כוספא דיסמין שרי אמר רבא עפר פלפלי שרי אמר רב ששת בגרדא שרי מאי בגרדא אמר רב יוסף תילתא אהלא ותילתא אסא ותילתא סיגלי אמר רב נחמיה בר יוסף ד) כל היכא דליכא רובא אהלא שפיר דמי בעו מיניה מרב ששת מהו לפצוע זיתים בשבת אמר להו וכי בחול מי התירו קסבר משום הפסד אוכלין לימא פליגא דשמואל דאמר שמואל ה) עושה אדם כל צורכו בפת אמרי פת לא מאיסא הני מאיסי אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו יתבי אייתו לקמייהו בגרדא אמימר ורב אשי משו מר זוטרא לא משא אמרו ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב ששת בגרדא שרי אמר להו רב מרדכי בר מיניה דמר דאפילו בחול נמי לא ס"ל סבר לה כי הא דתניא מגרר אדם גלדי צואה וגלדי מכה שעל בשרו בשביל צערו ואם בשביל ליפות אסור ואינהו כמאן סברוה כי הא דתניא ו) רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו משום שנאמר ז) כל פעל ה' למענהו: רבי אלעזר בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל שמא יטול וכו': אמר רבי אבא אמר רבי חייא בר אשי ח) (אמר רב) ט) הכל מודים שאם נתקלקלה הגומא שאסור להחזיר תנן וחכמים אומרים נוטל ומחזיר היכי דמי אי דלא נתקלקלה הגומא י) שפיר קא אמרי רבנן אלא לאו אף על פי דנתקלקלה הגומא לא לעולם דלא נתקלקלה והכא בחוששין קמיפלגי מר סבר חוששין שמא נתקלקלה הגומא ומר סבר יאין חוששין אמר רב הונא יא) האי סליקוסתא יב) דצה שלפה והדר דצה שריא ואי לאו אסיר אמר שמואל האי יג) סכינא דביני אורבי דצה שלפה והדר דצה שרי ואי לאו אסיר מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמר בגורדיתא דקני שפיר דמי אמר ליה רב מרדכי לרבא מתיב רב קטינא תיובתא יד) הטומן לפת וצנונות תחת הגפן אם היה מקצת עליו מגולים אינו חושש לא

הדקלים (א) שיולאין הרבה בגזע אחד ותכופין זה בזה שפיר דמי לנעוץ בתוכן סכין לשמרו ואין חוששין שמא יגרור הקליפה וחייב משום מוקף [ב]: **מפיג רב קטינא פיובתא.** להגך רבנן דאמרי דאי לא דלה ושלפה אסור: **הטומן לפת.** להשתמר בקרקע שכן דרכו. הא דנקט מקצת עליו מגולין משום ניטלין בשבת נקט לה ולאו משום מידי אחריני דאי אין מקצת עליו מגולין אין לו במה לאוחזה אא"כ מזיז העפר בידים: לא

גזיר. בחול בכל אדם בשבת: **חופף.** שערו בנתר וחול [ג] **ומפספס.** מנפץ שערו דכיון דאינו מתכוין מותר ועל כרחיך ר"ש קא אמר לה אלמא נתר וחול זימנין דאינו משיר ולא דמי לפסיק רישיה ולא ימות: **אבל לא אבל לא סורק.** במסרק דודאי משיר: **אלא הא והא.** הגך תרתי מתני' דלעיל דפליגי בנתר וחול ר' יהודה ומאן דאסר סבר זימנין דגריר ור' יהודה האמר דבר שאין מתכוין אסור ומאן דשרי סבר לא גריר כלל ואין כאן משום ממחק: **במאי אוקימתא כר' יהודה** אמר הא מרבר דתרייהו כר' יהודה אוקימנא להו ועוד הך סיפא דפריך אבל פניו ידיו ורגליו מותר לאו סיפא דההיא דתניא אסור הוא אלא סיפא דההיא דתניא מותר דהכי תני בה לא יחוף בהן שערו אבל פניו ידיו ורגליו מותר והא מלתא גבי הך דתני מותר פריכנא ליה לעיל: **בקטן אשה וסרים.** אלא להו זקן: **עפר לבינתא.** כתיתא לבינה: **שרי.** לחוף פניו ואפי' מי שיש לו זקן: **כוספא דיסמין.** פקולת שומשמין: **עפר פילפלי.** שחיקת פלפלין: **גרדא שרי.** לרחוץ פניו: **אהלא.** שורש עשב שמנו אהל: **אסא.** הדס: **סגלי.** עשב שקורין ויאו"ל ויש בו שלשה עלין: **כל היכא דליכא רובא אהלא שפיר דמי.** ואפי' הוי טפי מתלתא אהלא ופליג אדרב יוסף דרב יוסף תלתא אהלא דווקא קאמר שהאהל עשוי לגבן ולגמלא כבורית ומשיר שיער: **נפצוע זיתים.** בליבי"ל בלע"ז על הסלע למתק מרירותו: **כל צורכו.** בין תשמיש בין לפרר אותה ולמתחה בתבשיל רותח: **משום ליפות אם עצמו אסור.** משום לא יגנם גבר שמלת אשה (דברים כב): **בשביל קונהו.** לכבוד קונהו דכתיב (בראשית ט) כי בצלם אלהים עשה וגו' ועוד דברואה בריות נאות אומר ברוך שככה לו בעולמו ט): **כל פעל ה' למענהו.** הכל ברא לכבודו: **אאם נתקלקלה הגומא.** שנפלו הגיזין למקום מושב הקדרה: **שאסור להחזיר.** לפי שמזיז הגיזין לכאן ולכאן: **שפיר קאמרי רבנן.** ומאי טעמא דר' אלעזר: **חוששין.** אי שרית ליה ליטול לכתחילה בקופה זקופה פעמים שנתקלקלה ואתי נמי להחזירה הלכך תקון ליה רבנן להטות קופה על צדה: **סליקוסתא.** עשב שהוא נאה למראה ולהריח וממלאין כד עפר לא ומותבין אומו לתוכו ונותנו לפני פריס וכשהוא רואה טוטלו ומריח בו ומחזירו למקומו ואי מבעוד יום דלה לתוך העפר ושלפה והדר דלה שפיר דמי ליטלה למתר ולהחזירה שהרי הורחב מקום מושבה והוחלף מבעוד יום ואינו מזיז עפר: **סכינא דביני אורבי.** שנועצין סכין בין שורות הבנים שבבנין להשתמר: **בגורדיפא דקני.** קניס

מקצת עליו מגולים כדפירש בקונטרס ובערוך ט) משמע דמשום כולהו נקט דפירש בשם רב אחי גאון דגרס אם היו מקצתם מגולים יא) שאם האמהות טמונים בקרקע והעלים מגולים הרי זו זריעה מעולה יב) אלא דוקא מקצתן מגולים אינו מושם משום כלאים ושביעית דלאו זריעה היא ומה שהקשה והלא זריעה מעולה היא לאו פירכא היא דבלא השרישו אינו כדפרישית יא) ולפירושו קשה דבפרק חלון (עירובין דף עז. ושם) קאמר רב יחיאל כפה ספל ממעט ופריך והא ניטלת בשבת הוא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לא משום כלאים. דאין זו שתילה: **ולא משום מעשר.** דימעת בטלה לה אגב קרקע והרי הוא כלוקטה מתחלה ויהא צריך לעשר על הנוסף שמא ינוסף: **וניטלין בשבת.** שאומחזה במקצת עליה **מתני' לא יכסנו משתחשך.** הא פרישנא טעמא בפ"ב (דף לד.) מפני מה אמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משתשיכה גזירה שמא ירתיח: **ממנה היקיון.** של צונן: **ונותן לתוך הכר.** שלא יתמו בתוס הקיר והתמה כגון כר וכסת של גדין שאינו מתמם: **גמ' מופר להטמין אם הצונן.** מפני התמה שלא יתמו ולא גזרינן אטו הטמנה כדי שיתמו: **אי ממתני' הוה אמינא הני מילי.** כגון מיס צונגין שאין דרכן להטמין תחת כר וכסת לתממן שאין מתתממין בכך הלכך ליכא למיגזר: **אבל דבר שדרכו להטמין.** לתמס כגון תבשיל אימא לא יטמינו מפני התמה: **הפיר להטמין אם הצונן.** מפני המוס: **זקן.** ר' יוסי: **ממנה מקום אצוניו.** גדול כאביו: **היה כפוף ויושב לפני רבי.** מפני כבוד הגשיאות ולא היה מורה לפניו אע"פ שגדול הימנו: **כבר הורה זקן.** גדלו ונשאו עליו: **אטמין לי צונן.** בשבת: **ואייפי לי מיא דאתיס קפילא ארמאה.** שהתמן נתתוס נכרי ובמזל ולאשמועינן דאין בהן משוס בשולי נכרים: **ברבוניה.** כרבותיו: **אדם חשוב שאני.** שהרואה אותו שהוא מיקל עומד ומיקל יותר: **אין עומדין אם החמין משתשיכה ואפילו בדבר שאינו מוסיף הבל.** וכדאמרן ו שמא ימלא קדרתו לוגמת כשילה להטמינה וירתיחנה בשבת אבל אם בא להוסיף כיסוי על כיסוי משתשיכה מוסיף: **גלופקרין.** קו"ט ויש בו הבל יותר מן הסדיגין ונוטל את הגלופקרא בימות החמה אם ירא שמא יקדיח תבשילו מחמת רוב כיסוי: **וכן היה רשב"ג.** מיקל קולא אחריתי בהטמנה: **לא אסרו.** להטמין משתשיכה אלא במיתס שהוחמו בו להתם הוא דאיכא למיגזר שמא ירתיח: **אבל מפנה הוא ממיתס למיתס אחר ומטמין** זהו לשון התוספתא. והיינו נמי פינהו ממיתס למיתס מותר דהשתא ליכא למיגזר שמא ירתיח דהשתא אקורי קא מיקר להו במתכוין ארתוחי מרתח להו בתמיה: **טמן.** הקדרה בדבר הניטל מה שנתן סביבותיה הוי דבר מוכן: **וכיסה.** על פיה נמי דבר המוכן כגון כלי: **או שטמן בדבר שאינו ניטל. וכיסה בדבר הניטל: הרי זה נוטל ומחזיר.** דהואיל והכיסוי ניטל מגלה הקדרה ואוחזה. אבל טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל או אפי' טמן בדבר הניטל וכיסה בדבר שאינו ניטל אם אין מקצת פיה מגולה לא יטול דאין לו במה יאחזנה. ואם תאמר יפנה סביבותיה הואיל ודבר הניטל הוא ויאחזנה בדופניה (ב) ויטנה על גדה ויפול הכיסוי כי הסיג תתן לקמן (פרק טולת דף קמב:) האבן שעל פי החבית מטה על גדה והיא נופלת ואם היתה בין החביות מגביהה ומטה על גדה והיא נופלת הא אוקימנא התם בשבת אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור והיכא דמגולה מקצתו אין זה טלטול שמגדדו והכיסוי נופל מאליו: הרי מגולות מקצתן ועל כן אומר ר"ת דלא חשיב כמניח [ג] כיון שדעתו ליטלו בשבת [ד] ופס' טולת (שם דף קמג.) נמי תנן בית שמאי אומרים מגביהין מעל גבי השלחן עצמות וקליפים וב"ה אומרים מסלק את הטבלא ומנערה ולא חשיב לב"ה כמניח והכא מיירי בכיסוי כעין כלי חרס שנותנים על הקדירה שהקדירה גלויה בתוכה ואי אפשר לנער הכיסוי אלא אם כן יגביהו קצת ור"י מפרש כגון שטמן הקדירה בקופה בדבר הניטל ונמצאה מן הקדירה מילא כל הקופה בדבר שאינו ניטל שאי אפשר לו להגיע לקדירה אם לא שיטלנו דבר שאינו ניטל בידים [ה]: אינו

לא משום כלאים ולא משום שביעית ולא משום מעשר וניטלין בשבת תיובתא: מתני' לא כסהו מבעוד יום לא יכסנו משתחשך [א] כסהו ונתגלה מותר לכסותו ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר או תחת הכסת: גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל [ב] מותר להטמין את הצונן אמר רב יוסף מאי קמ"ל תנינא ממלא אדם קיתון ונותן תחת הכר או תחת הכסת אמר ליה אביי טובא קמ"ל דאי ממתני' הוה אמינא ה"מ דבר שאין דרכו להטמין אבל דבר שדרכו להטמין לא קמ"ל אמר רב הונא [ג] (אמר רב) אסור להטמין את הצונן והתניא רבי התיר להטמין את הצונן לא קשיא הא מקמיה [ד] דלישמעיה מר' ישמעאל ברבי יוסי הא לבתר דלישמעי' [ה] כי הא דיתיב רבי ואמר אסור להטמין את הצונן אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי אבא התיר להטמין את הצונן אמר [ו] כבר הורה זקן אמר רב פפא [ז] בא וראה כמה מחבבין זה את זה שאילו ר' יוסי קיים היה כפוף ויושב לפני רבי דהא רבי ישמעאל ברבי יוסי דממלא מקום אבותיו הוה וכפוף ויושב לפני רבי וקאמר כבר הורה זקן אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה אטמין לי צונן ואייתי לי מיא דאחים קפילא ארמאה [ח] שמע רבי אמי ואיקפד אמר רב יוסף מ"ט איקפד כרבוותיה עביד חדא כרב וחדא כשמואל כשמואל דאמר רב יהודה אמר שמואל מותר להטמין את הצונן כרב [ט] דאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב [י] כל שהוא נאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי נכרים [יא] (הוא) סבר [יב] אדם חשוב שאני: [יג] ת"ר דאע"פ שאמרו [יד] אין טומנין אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל משתשכה אם בא להוסיף מוסיף כיצד הוא עושה רשב"ג אומר נוטל את הסדינין ומניח את הגלופקרין או נוטל את הגלופקרין ומניח את הסדינין וכן היה רשב"ג אומר [טו] לא אסרו אלא אותו מיתס אבל פינה ממיתס למיתס מותר השתא אקורי קא מקיר לה ארתוחי קא מירתח לה [יז] טמן וכיסה בדבר הניטל בשבת או טמן בדבר שאינו ניטל בשבת וכיסה בדבר הניטל בשבת הרי זה נוטל ומחזיר [יח] טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל בשבת או שטמן בדבר הניטל בשבת וכיסה בדבר שאינו ניטל בשבת אם היה מגולה מקצתו נוטל ומחזיר ואם לאו אינו

אבל פינה ממיתס למיתס מותר. [טו] וא"ל להתוא דכיתה דבעי בפרק מיכה (לעיל נח:) [יז] פינה ממיתס למיתס מהו [יא] דהתם רוצה בחמימותן לכך יש לאסור כשהוא נותן אבל הכא גבי הטמנה כל כמה שהוא נותן טפי שפיר דמי כדאמר לעיל רבי המיר להטמין את הצונן וא"ת ורבי לא ידע לעיל דמותר להטמין את הצונן וכי לא ידע דשמיע ליה מאבוה הכא דשרי וי"ל דהכא דוקא דמוכח מילתא שנתכוין לגנז שפיהו ממיתס למיתס אבל קיתון של מים דלא מוכח מידי יהא אסור להטמין. מתוספות רבינו יהודה (ת"י):

אן שטמן בדבר הניטל וכיסה בדבר שאינו ניטל. הקשה בקונטר' בפרק טולת (לקמן קמב:) היתה בין החביות מגביהה כו' ומתרץ דהא אוקמינן התם בשבת אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור וקשה דלי חשיב הכא כמניח אם כן במגולה מקצתה היאך טולת ומחזיר [יב] מה בין זה לאבן שעל פי החבית דאסרי' במניח אפי' להטותה על גדה ועוד קשה לר"ת דהא תנן נוער את הכיסוי והן נופלות אפי' אינן מגביהין מעל גבי השלחן עצמות וקליפים וב"ה אומרים מסלק את הטבלא ומנערה ולא חשיב לב"ה כמניח והכא מיירי בכיסוי כעין כלי חרס שנותנים על הקדירה שהקדירה גלויה בתוכה ואי אפשר לנער הכיסוי אלא אם כן יגביהו קצת ור"י מפרש כגון שטמן הקדירה בקופה בדבר הניטל ונמצאה מן הקדירה מילא כל הקופה בדבר שאינו ניטל שאי אפשר לו להגיע לקדירה אם לא שיטלנו דבר שאינו ניטל בידים [טו]:**

מסורת הש"ס

א) [ל"ל אמר רבי], ב) מנהדרין כד., ג) [שם ודף כט:], ד) [שם כד.], ה) [מו"ק יב:], ו) מו"ק יב: יומות מו. ע"ז לח. נט., ז) [ל"ל והוא], ח) [לקמן קמנ: ברכות יט. ספמיה קי. מו"ק יא: יב. מעגלה כב: כתובות נב: פו. ב"מ עב. ע"ז ח: כח. מח: חולין קלד:], ט) תוספתא פ"ד, י) [לעיל לד.], כ) [תוספתא סי כל הענין עד סוף הפרק], ל) [לעיל לד.], מ) [וע' תוספות לקמן קכב. ד"ה הפי פוגלא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' מקמי דשמעיה מר' ישמעאל וכו' לבתר דשמעיה כו': (ב) רש"י ד"ה לא אמטן וכו' ואחזנה בדופניה ויבביהנה ויטנה: (ג) תוס' ד"ה מקלת וכו' עלטול כרבי אלעזר בן תדלאי:

לעזי רש"י

קו"ט. מעיל.

מוסף רש"י

לא משום כלאים. כלאי הכרם (ערובין עז.). **ולא משום שביעית.** אם שנה שביעית היא (ערובין שם). **ולא משום מעשר.** לחיות בטלה כגיעה זו וכשטילה יצטרך לחזור ולעשר (לקמן קיג.) לו: לשמא כשרב ומתוסף ואם היה מוסש למעשר לעשר לא לימסם לאכי דלא כשרב לימסם לעשר את הצונן. מיס צונן ומתמיהא שלא יתמתו, לטמטמן בתול צונן בשבת (סנהדרין כד.). **כבר הורה זקן.** ר' יוסי לאוזלין בתריה (שם). **כמה מחבבין זה את זה.** מקום אבותיו. תסוג כלפיו (שם). **כל שהוא נאכל כמות שהוא חי.** ומיא שתו אינני כמות שהן (מו"ק יב.). **אדם חשוב שאני.** יש לו להתמיר על עצמו יותר (שם. ועי' לקמן קמב:) **לפי שלמדים סימנו** (כתובות פו.). **אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל.** כגון נמר ומוכן (לעיל לד.) הדרן עלך בשת טומנין

רבינו חננאל

משום כלאים דלא ירק באילן הוא, ולאו משום שביעית דלאו זרעיה היא, וכן משום מעשר וניטלין בשבת דלאו מחובר לקרקע אינון. ועלתא בחיובתא לשמואל. וקי"ל כי הא מתניתא דמוחבינא מינה, ש"מ דסליקוסתא אע"ג דלא ארווה בגומא שרי, וכ"ש סכין דנעיצה בין הנדבך ובין הקנים. וזו הלפת טומנה להתרכך כגון טמינת פגה בתבן. ממלא קיתון כו'. ואסיקנא מותר להטמין את הצונן אפילו בדבר שדרכו להטמין [כין] הא דאמר רב נחמן לדראי עבדיה אטמן לי את הצונן ואייתי לי חמין דאחים קפילא ארמאה. ואסיקנא אע"ג דקי"ל דשרי להטמין את הצונן וכל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי נכרים, אדם חשוב לא איבעי ליה למיעבד הכי. **ת"ר אע"פ שאמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף [הבל],** אבל אם בא להוסיף מוסיף. כיצד ר"ש ב"ג אומר נוטל הסדינין ומניח גלופקרין כו'. פשוטה היא.

עין משפט נר מצוה

כבמ א מיי' פ"ד מהל' שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רמז סעיף ד:

ל ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

לא ג מיי' שם פי"ז מהלכות מאכלות אסורות הל' יד סמג לאוין קמב טור שו"ע יו"ד סימן קיג סעיף ח:

לב ד מיי' פ"ד מהלכות שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רמז סעיף ד:

לג ה מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ה:

לד ו (מיי') סמג שם טוש"ע או"ח סימן רעט סעיף ד:

לה ז שם סעיף ה:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי שטמן וכו' כיון שדעתו ליטלו בשבת. עי' לעיל דף מג ע"ב תוס' ד"ה דכו"ע עלטול:

מוסף תוספות

א. דמשמע וכו' דדוקא נתגלה בדיעבד אבל אסור לגלותו על דעת לחזור ולכסותו. ריעב"ל. **ב.** משמע דר' יוסי היה רבו של רבי. תוס' נדה יד: ד"ה סאקן. וא"כ לא הוה כפוף אלא מפני נשיאותו. תוס' כרמ"ש. ואין נראה, דא"כ היכי מוכיח דמחבבין זה את זה, וכי בשביל נשיאות לא היה לו לפסוק כרבו. תוס' נדה יד: ד"ה סאקן. **ג.** (ד)בבחרותו של רבי. תוס' נדה יד: ד"ה סאקן. **ד.** (ה)בזקנותו, מחמת התלמידים. תוס' נדה יד: ד"ה סאקן. **ה.** יותר. תוס' נדה יד: ד"ה סאקן. **ו.** דת"ק איירי בתוספת ולא במחליף, ונוטל הגלופקרין ומניח הסדינים לאו מוסיף הוא אלא ממעט, דגלופקרין חמין יותר וכו' ונראה. תוס' כרמ"ש. **ז.** דלא גלהו לגמרי. תוס' כרמ"ש. **ח.** ומפרש דבכל ענין מותר להחליף, בין להחם בין להקר. תוס' כרמ"ש. **ט.** אלמא במיתס אחר שרי טפי. תוס' לעיל נח: ד"ה פינה. **י.** גבי חזרת קדרה. ריעב"ל. **יא.** [ד]משמע איפכא. תוס' לעיל נח: ד"ה פינה. **יב.** אע"פ שמצדדו והכיסוי נופל מאליו, אפ"ה אסיר. תוס' כרמ"ש. **יג.** דאפילו מניח דבר שדעתו ליטלו בשבת ולא להניחו כל השבת חשוב כשכח וכו' אע"פ שבמתכוין כיסה בדבר שאינו ניטל. תוס' לעיל מג: ד"ה דכו"ע (לפי ג' הכ"מ, עי"ש).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות